

ทิศทาง พม. และการปรับเปลี่ยนวิถีใหม่ นำสังคมไทยไปสู่ **Active Ageing**

การประชุมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนการดำเนินงานช่วงสถานการณ์ COVID-19

และทบทวนแผนงาน/โครงการ ปี 2563 – 2564 ของกรมกิจการผู้สูงอายุ

วันที่ 12 กันยายน 2563 เวลา 09.00 – 10.30 น.

ณ โรงแรมอิสติน มั๊กกะสัน กรุงเทพมหานคร

สถานการณ์สังคมสูงวัยของโลก

- องค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่า ในช่วงปี ค.ศ. 2001 - 2100 หรือ พ.ศ. 2544 - 2643 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ
- **ทวีปยุโรป**มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก
- **ฝรั่งเศส** เข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นประเทศแรกของโลก

เอเชีย

- ทวีปเอเชียมีประชากรผู้สูงอายุเป็นอันดับ 4 ของโลก
- **ประเทศญี่ปุ่น** เข้าสู่สังคมสูงวัย เป็นประเทศแรกของเอเชีย
- **ประเทศไทย**ถือเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุดเป็นอันดับ 4 ในทวีปเอเชีย

ประเทศไทย
อันดับ 4

ในทวีปเอเชีย

ลำดับที่ 2

ในอาเซียน

อาเซียน

- **ประเทศสิงคโปร์**ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย เป็นลำดับแรก
- **ประเทศไทย**ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย เป็นลำดับที่ 2

สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย

ที่มา : กรมการปกครอง (31 ธ.ค. 62)

ประชากรทั้งหมด

66.5 ล้านคน

ผู้สูงอายุ 11.13 ล้านคน
16.73%

ชาย = 4.9 ล้านคน

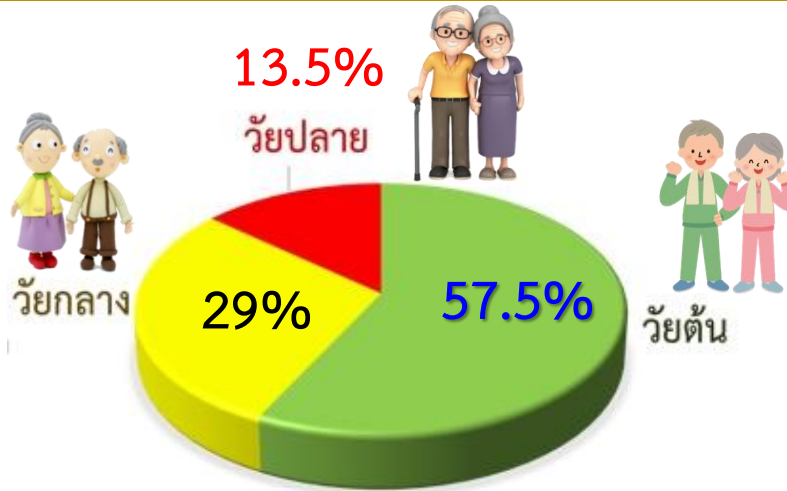
หญิง = 6.2 ล้านคน

อายุคาดเฉลี่ย 75 ปี

ชาย 71 ปี

หญิง 79 ปี

วัยต้น (60-69 ปี)

วัยต้น

วัยกลาง (70-79 ปี)

วัยกลาง

วัยปลาย (80 ปีขึ้นไป)

วัยปลาย

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ :2562

สังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์

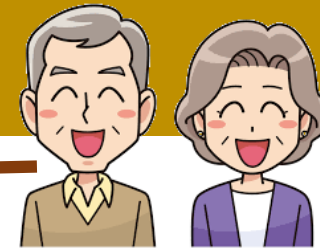
18.24% 20.66% 28.55%

2563

2566

2578

ที่มา : การคาดประมาณการประชากร สศช. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562)

ติดเตียง

0.39%

ติดบ้าน

1.54%

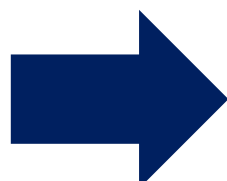
ติดสังคม

98.06%

ที่มา : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ณ เดือน
ตุลาคม ประจำปี 2562 (เฉพาะผู้สูงอายุที่ผ่านการคัด
กรอง)

การเพิ่มขึ้นของ
ประชากรสูงอายุ

18.24%

20.66%

28.55%

2563

2566

2578

***ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.6 ต่อปี หรือประมาณ 4 แสนคนต่อปี

สรุปสภาพทั่วไปของปัญหาของผู้สูงอายุ

โครงสร้างประชากร
ที่เปลี่ยนแปลงทำให้
ประชากรสูงอายุ
เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

เศรษฐกิจ และ นวัตกรรมเทคโนโลยี
ที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัญหาสุขภาพ
- ป่วยเรื้อรัง
- ติดเตียง
- เหงาซึมเศร้า

ด้านที่พักอาศัย
- บ้านไม่ปลอดภัย
- บริการสาธารณะ
- สภาพแวดล้อม

สังคมเปลี่ยนแปลง

- สังคมขาดความตระหนัก/เตรียมความพร้อม
- ครอบครัวขนาดเล็กลง
- ผู้สูงอายุอยู่ลำพังมากขึ้น/ขาดผู้ดูแล

ทิศทาง พม.

วิสัยทัศน์ (Vision)

สร้างสังคมดี คนมีคุณภาพ

พันธกิจ (Mission)

- 1 พัฒนาคคนและสังคมให้มีคุณภาพเต็มศักยภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง
- 2 สร้างเสริมเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม
- 3 พัฒนาองค์ความรู้ ขีดความสามารถ และระบบการบริหาร จัดการด้านการพัฒนาสังคม
- 4 จัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกัน และมีความมั่นคงในชีวิต

ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ยุทธศาสตร์ที่ 1

พัฒนาศักยภาพคน ครอบครัว ชุมชน
ให้มีความเข้มแข็งและสร้างระบบ
ที่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ยุทธศาสตร์ที่ 2

สร้างหลักประกันทางสังคม
ที่ครอบคลุมและเหมาะสม
กับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

ยุทธศาสตร์ที่ 3

ส่งเสริมภาคีเครือข่าย
อย่างเป็นระบบ
สู่การเป็นหุ้นส่วนทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4

ยกระดับองค์กร
สู่การเป็นผู้นำทางสังคม

ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 1

ส่งเสริมโอกาสการเข้าถึง
บริการทางสังคมบนพื้นฐาน
ความพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2

สร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนา
ศักยภาพกลุ่มเป้าหมาย
และเครือข่าย

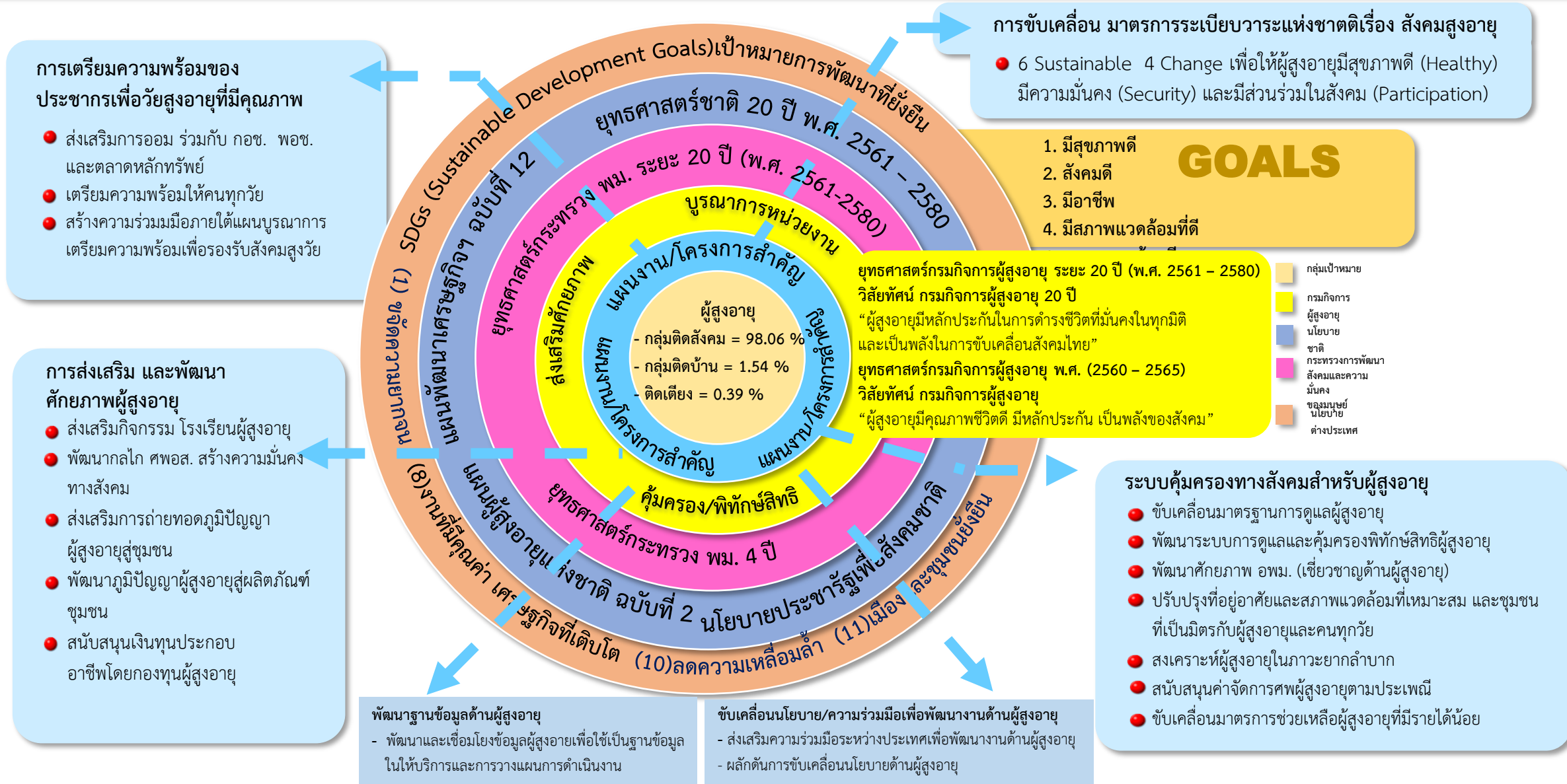
ยุทธศาสตร์ที่ 3

ผนึกกำลังทางสังคมเพื่อเป็น
กลไกในการพัฒนาสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4

บริหารจัดการองค์กร
สู่ความเป็นผู้นำทางสังคม
ด้วยหลักธรรมาภิบาล

ความเชื่อมโยง SDGs ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ

มาตรการรองรับสังคมสูงวัยของรัฐบาล

มติ ครม.

สร้างความมั่นคง
ด้านรายได้ ด้านการออม
และด้านที่อยู่อาศัย
ให้กับผู้สูงอายุ

- การลดภาษีนิติบุคคลให้แก่สถานประกอบการที่มีการจ้างงานผู้สูงอายุ
- การสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
- การให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุ (Reverse mortgage)
- การบูรณาการระบบบำนาญบำนาญ
- การประกาศให้สังคมสูงวัย เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ (มติ ครม. 4 ธ.ค. 61)

มติ ครม.8 พ.ย. 59

ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
(พ.ศ. 2561 - 2580)
และแผนแม่บทภายใต้
ยุทธศาสตร์ชาติ

บรรจุประเด็นความท้าทายของสถานการณ์สังคมสูงวัยในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
(พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อาทิ

➤ ประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	➤ ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้
➤ ประเด็นที่ 13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี	➤ ประเด็นที่ 15 พลังทางสังคม
➤ ประเด็นที่ 17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม	➤ ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
➤ ประเด็นที่ 23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	

แผนแม่บท ด้านผู้สูงอายุ

มีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ เป็นแผนระยะยาว 20 ปี มาแล้ว 2 ฉบับ (ฉบับแรกปี พ.ศ. 2525 - 2544 และฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2545 - 2565) ซึ่งถือเป็นแผนหลักในการกำหนดทิศทางและกรอบการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทย ในช่วงตลอดระยะเวลาเกือบ 40 ปีที่ผ่านมา ซึ่งครอบคลุมทุกมิติ (สังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และสภาพแวดล้อม)

การเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับ New Normal เพื่อให้หลุดกับดัก และขยับสู่ความยั่งยืนในสังคมสูงวัยของประเทศไทย

ด้านการเงิน การออม การลงทุน การสะสมทรัพย์สินส่วนบุคคล มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ด้าน เศรษฐกิจ

1

ควรมีการวางแผนทางการเงินล่วงหน้า เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 5 - 10 ปี เพื่อให้มีเวลาเก็บออมเงินให้เพียงพอไว้ใช้จ่ายในยามสูงวัย

2

การเกิดอาชีพใหม่ ๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย

3

การขยายตัวของ E-commerce การซื้อ-ขายสินค้าออนไลน์ จะยิ่งทวีความนิยมมากยิ่งขึ้น

4

อนาคตคาดว่าผู้สูงอายุอาจจะได้เลือกซื้อของใช้ออนไลน์แบบถาวร แทนการไปเดินตลาดหรือห้างสรรพสินค้า เพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคต่าง ๆ

ในสถานการณ์ภาวะวิกฤต หากบุคคลใดมีการเตรียมพร้อมและมีการจัดการการเงินของตนเองอย่างเป็นระบบและมีเงินออมหรือทรัพย์สินไว้สำรองใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉิน บุคคลนั้นก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้ภาวะวิกฤต

การเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับ New Normal เพื่อให้หลุดกับดัก และขยับสู่ความยั่งยืนในสังคมสูงวัยของประเทศไทย

จากสถานการณ์วิกฤต COVID-19 ทำให้ชีวิตประชาชนถูกจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ส่วนตัว
จนคุ้นชิน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ เช่น ออฟฟิศจะมีขนาดเล็กลง
เนื่องจากการทำงานแบบทางไกล (Remote) และ Work from home เพิ่มมากขึ้น

ด้าน สภาพแวดล้อม

การปรับปรุงสภาพแวดล้อมบ้าน
ต้องมองระยะยาวไปถึงอนาคต
ในยามสูงวัย และเอื้อต่อการทำงานและ
การใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ของคนทุกวัย

การปรับรูปแบบการทำงาน
จากแบบเดิม เป็นรูปแบบใหม่ที่สามารถ
ทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา

การเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับ New Normal เพื่อให้หลุดกับดัก และขยับสู่ความยั่งยืนในสังคมสูงวัยของประเทศไทย

ด้าน สุขภาพ

- การพัฒนาแนวทางการรักษาโรคในรูปแบบการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุหรือผู้ที่เข้ารับบริการทางแพทย์สามารถติดต่อและรับการรักษาอย่างทันท่วงที และต่อเนื่อง

- การติดต่อสอบถามแพทย์ผ่านระบบ Video conference ได้แบบ Real-time ที่บ้าน ซึ่งจะทำให้ประหยัดเวลา ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

- เกิดสังคมยุคใหม่ “New Normal” เนื่องจากจะทำให้ทุกคนหันมาสนใจเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวกันมากขึ้น เช่น การล้างมือ การใช้เจลแอลกอฮอล์ การใส่หน้ากากอนามัย เป็นต้น รวมทั้งเตรียมพร้อมทั้งสุขภาพกายและจิตใจ

การเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับ New Normal เพื่อให้หลุดกับดัก และยับยั้งความยั่งยืนในสังคมสูงวัยของประเทศไทย

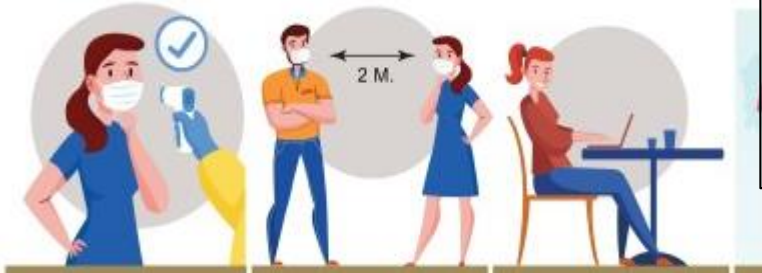
- ชีวิตของประชาชนถูกจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น การงดออกมาทำกิจกรรมต่างๆ ข้างนอกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ส่งผลให้ความสัมพันธ์เชิงสังคมเปลี่ยนแปลงไป

ด้านสังคม

การปฏิสัมพันธ์บนโลกออนไลน์กันมากขึ้น และคนเริ่มอยู่เป็นสันโดษในชีวิตจริง แต่มีปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

- ท่ามกลางวิกฤตก็พบโอกาส และสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม อาทิ
 - สังคมแห่งการเอื้ออาทรและแบ่งปัน
 - อาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม
 - แพลตฟอร์มส่งอาหารช่วยเหลือ
 - อาชีพที่ขาดรายได้

ควรสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์ และดึงพลังเครือข่ายคนทุกช่วงวัย และพลังภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเข้ามาร่วมแบ่งปัน สร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคม และขับเคลื่อนสังคมร่วมกับคนทุกวัย

การเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับ New Normal เพื่อให้หลุดกับดัก และขยับสู่ความยั่งยืนในสังคมสูงวัยของประเทศไทย

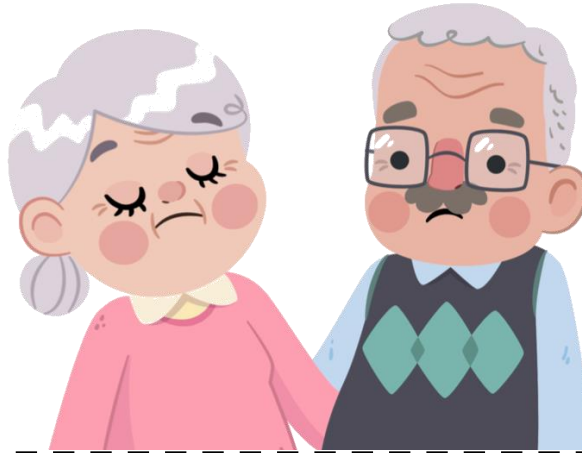
ผู้สูงอายุและคนทุกวัยสนใจและ
ทำกิจกรรมบนโลกออนไลน์มากขึ้น

อินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง
มีการทำงานผ่านระบบดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น
ทั้งการจ่าย การโอน หรือการทำธุรกรรมต่างๆ

ด้าน

เทคโนโลยีและนวัตกรรม

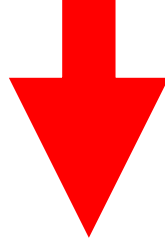

อนาคตอันใกล้การทำธุรกรรมออนไลน์
จะกลายเป็นเรื่องปกติแทนการใช้เงินสด

ผู้สูงอายุในยุค “New Normal” ต้องเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยี เข้าถึงสิทธิ และสามารถใช้นวัตกรรมเพื่อสร้างงาน
สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัว รวมถึงใช้นวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวก
ในการดำรงชีวิตให้กับตนเองได้ เพื่อพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด และลดการพึ่งพาบุคคล สังคม และภาครัฐ

GOAL

Active Ageing

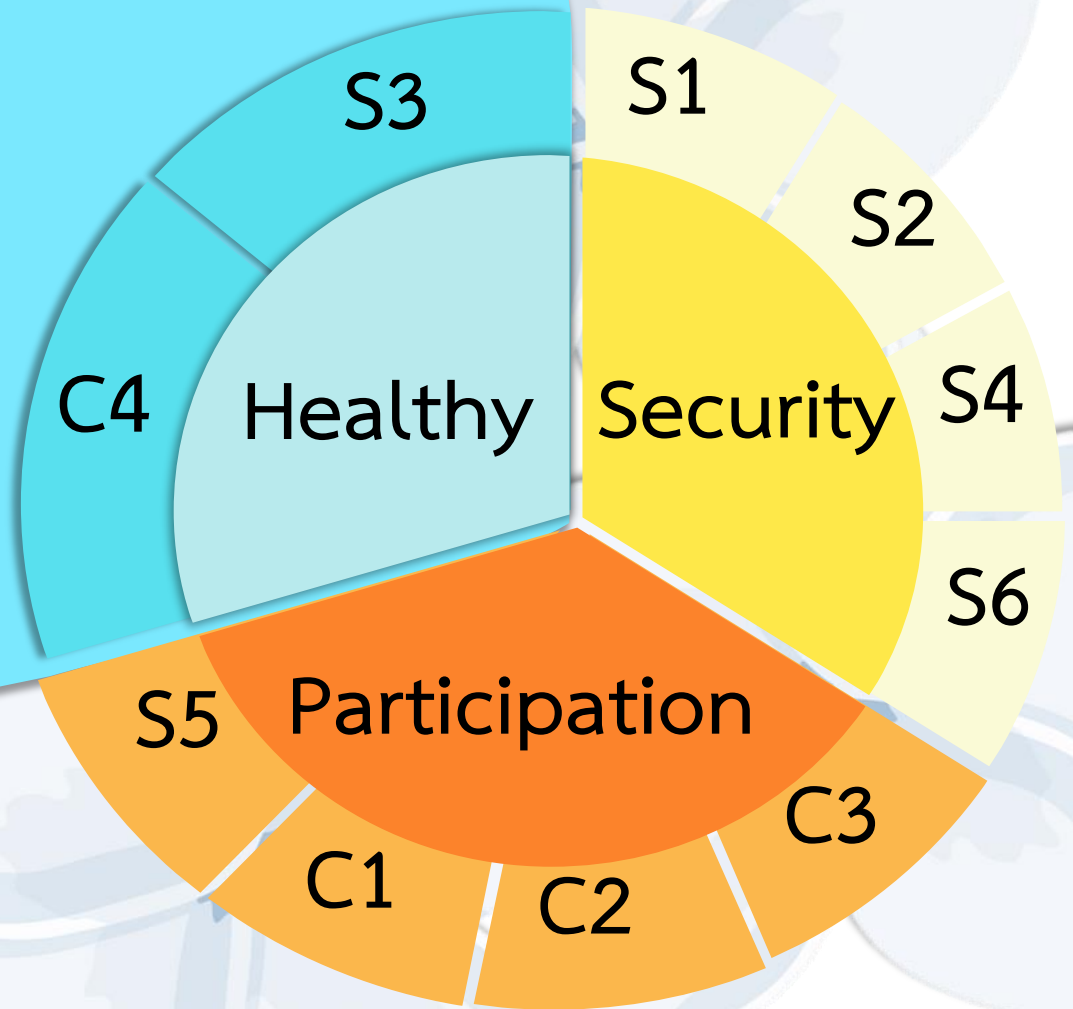
Healthy

Security

Participation

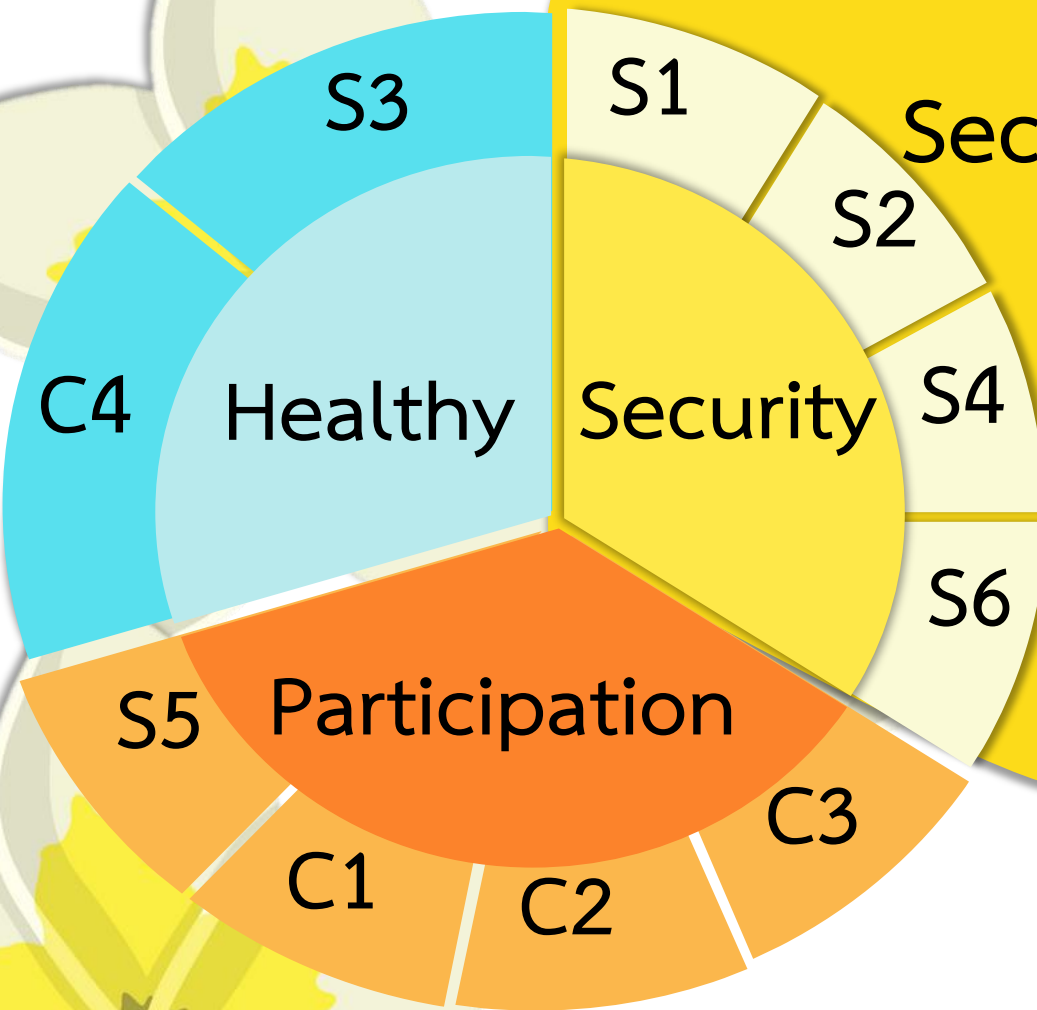
Active Ageing

Healthy : การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้และ
ตระหนักถึงภาวะสุขภาพของตนเอง
และการดูแลสุขภาพตนเองให้สามารถ
ทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองให้ยาวนานที่สุด
ได้แก่ การทำกิจวัตรประจำวัน การเคลื่อนไหว
การมองเห็น การได้ยิน
ตลอดจนการมีความสุขในการดำรงชีวิต

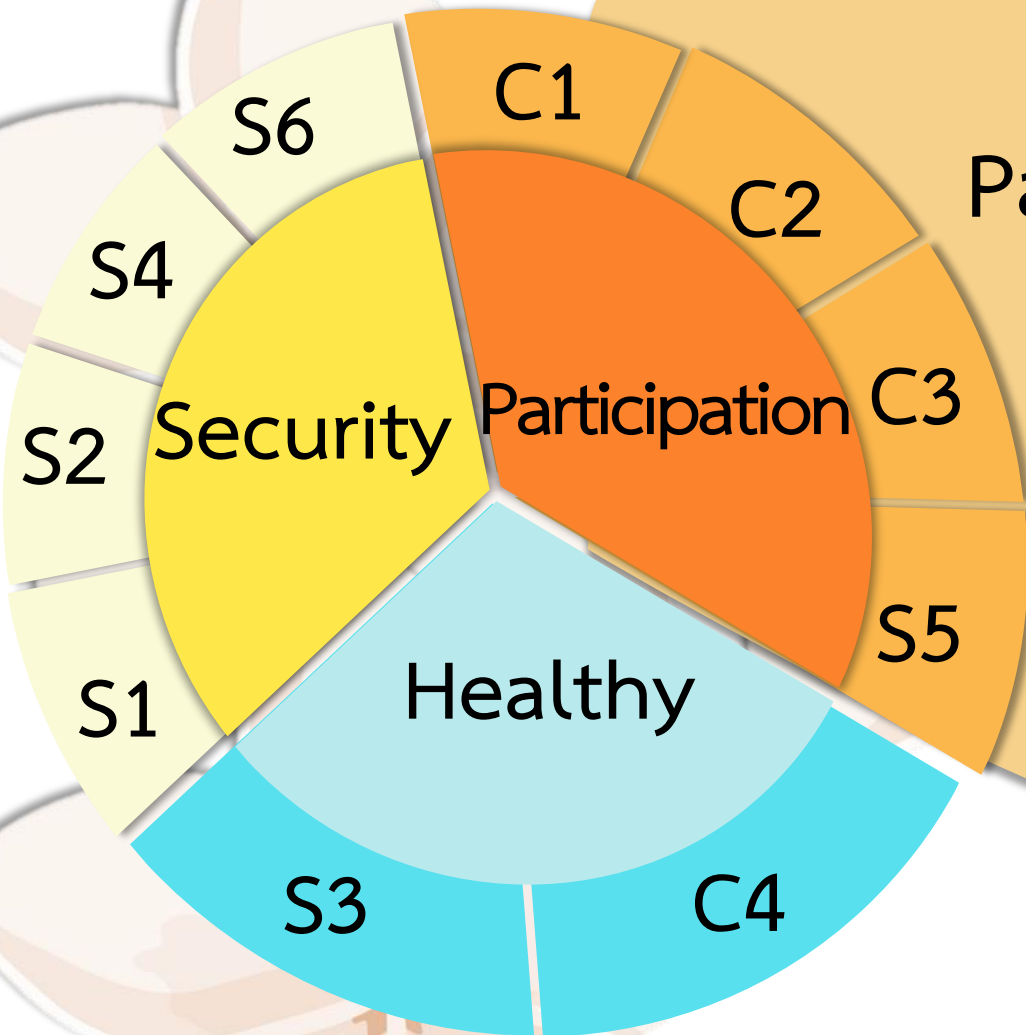
Active Ageing

Security : การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพ มีรายได้ / มีเงินออม
ที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ เพื่อสร้างหลักประกัน
การดำเนินชีวิต ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้มีความมั่นคง
ในที่อยู่อาศัยที่มีความเหมาะสมและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ
และชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและคนทุกวัยที่ไม่เป็น
อุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการ

Active Ageing

Participation : การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการทำกิจกรรม
ร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว และการเข้าร่วม
กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม / ชมรมต่าง ๆ
ในหมู่บ้าน/ชุมชน จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึก
ไม่ว่าเหว่ เหงา และเป็นการสร้างคุณค่า
ในตนเองให้กับผู้สูงอายุได้

A photograph showing the hands of several healthcare professionals, likely nurses or doctors, stacked in a circle. They are wearing white lab coats. The background is slightly blurred, showing a person in a blue scrubs. The text 'THANK YOU' is overlaid in a white box in the center.

THANK YOU